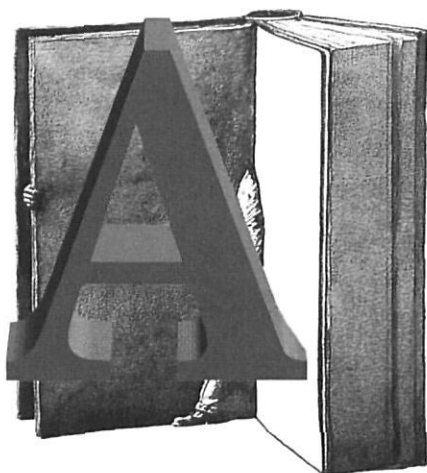

Les biblioteques **universitàries**

El cas de la biblioteca de la UdG

Agustí-Marcel Estrader

El llarg de la història les biblioteques i les universitats sempre han estat estretament lligades. Les universitats de París, de Bolonya, d'Oxford, de Harvard i molts altres noms d'universitats són sinònims de grans biblioteques. No és gens casual que la biblioteca més important de Catalunya, en nombre de fons, sigui la de la Universitat de Barcelona.

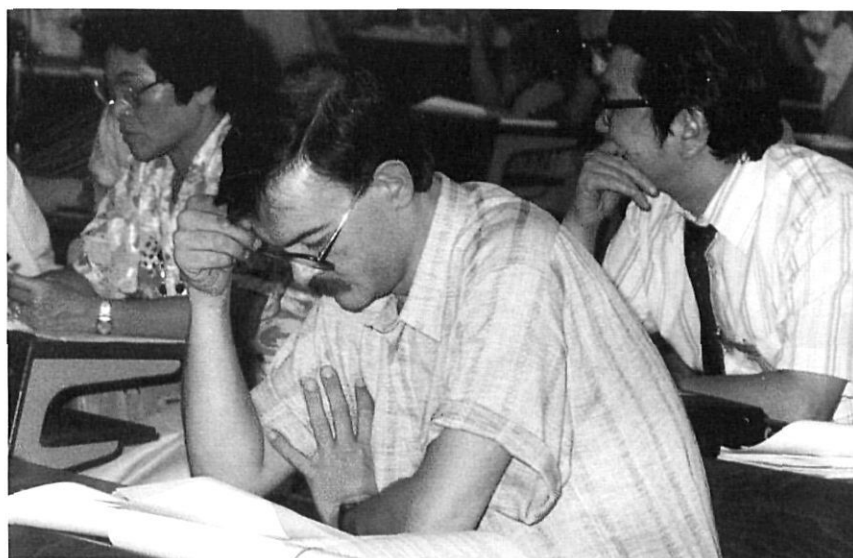
Primer de tot hauríem d'explicar què s'entén per una biblioteca universitària. En poques paraules la podríem definir com un conjunt d'informació i de serveis posat a l'abast de la població universitària i que permet la docència i la investigació a diversos nivells (des de la bibliografia bàsica d'una assignatura de primer curs fins a la recerca més especialitzada). Com veiem, són molts els usuaris potencials i presenten unes necessitats força heterogènies, però totes exigibles: l'estudiant de primer cicle, el de segon cicle, els doctorands, el professorat –amb diversos graus d'especialització i de recerca i amb les necessitats de suport a la docència– i, finalment, el personal no docent. A més, la biblioteca universitària no pot tancar l'accés als seus fons als professionals i estudiosos no vinculats directament a la universitat perquè, de fer-ho, seria una manera de marginar la universitat del món cultural que l'envolta.

Ja hem dit que la informació és el nucli bàsic de la biblioteca universitària i la informació no és altra cosa que el contingut dels diversos tipus de documents que es posseeixen: llibres, publicacions periòdiques, bases de dades, mapes, vídeos, micropublicacions, documents gràfics, tesis, etc. Però si aquesta informació no es difon mitjançant uns serveis bibliotecaris eficaços

UdG. General i Lletres

Agustí-Marcel Estrader
a la 52a Conferència Internacional
d'IFLA a Tòquio l'any 1986.

roman del tot inoperant i inútil i es redueix a un simple amuntegament de dades inútil per a tothom.

Per poder posar els usuaris en contacte amb la informació cal actuar en dos vessants: d'una banda, els serveis d'atenció directa i, de l'altra, la pròpia de la tècnica bibliotecària. Tots dos són importants i estan estretament relacionats, l'un sense l'altre no tenen cap raó de ser. En efecte, no es pot prestar una atenció correcta a l'usuari si no s'han realitzat els processos tècnics previs i, a l'inrevés, si no és per satisfer els usuaris no caldria fer una despesa tan enorme com és la de tractar biblioteconòmicament la informació.

El servei més immediat que ha d'oferir la biblioteca universitària és, naturalment, el de permetre la consulta directa dels documents: els usuaris els han de poder trobar fàcilment (per aconseguir-ho cal una senyalització clara i entenedora i s'ha d'assegurar un ordre coherent de col·locació) ja que la informació tant s'obté de la consulta dels catàlegs com fullejant als prestatges. Però també és important l'existència d'un ambient confortable a les sales de lectura, l'orientació respecte als mitjans millors per desenvolupar una recerca (o, el que és el mateix, la tècnica referencista), l'ajuda en la descodificació dels llenguatges documentals que s'usen en la redacció dels catàlegs, la rapidesa en la prestació dels serveis, etc. I, com a conseqüència evident de l'anterior, el préstec, adequat a cada tipus d'usuari i de document.

**«El servei
més important
que ha d'oferir
la biblioteca
universitària
és el de
permetre
la consulta
directa
dels documents»**

Ciències de l'Educació.

UdG. General i Lletres.
A la dreta, Ciències Experimentals

És impossible satisfer d'una manera immediata i satisfactòria totes les demandes possibles. Cap biblioteca mai no ho ha aconseguit –ni mai no ho podrà aconseguir– i s'ha de tenir present que la despesa que representa posar un document a l'abast de l'usuari és enorme, no només inicial (compra) sinó constant al llarg de la seva vida útil, que sovint és breu ja que molts dels continguts esdevenen obsolets ràpidament, sobretot en les àrees científic-tècniques.

La solució la podem trobar en dues eines bàsiques: la teledocumentació, també anomenada simplement documentació, i la cooperació bibliotecària. La primera d'elles s'aconsegueix amb una sèrie de tècniques que gestionen la recerca i la localització d'informació just acabada de publicar (publicacions periòdiques, per exemple) o que només circula en àmbits molt restringits (la literatura grisa) o que encara no s'han editat (els «pre-prints»). els discs compactes (els famosos i coneguts cd-roms) i les connexions en línia (a través d'Internet(1), de bases de dades de pagament o dels catàlegs col·lectius de biblioteques) són dos mitjans amb els quals no obtenim físicament el document, només sabem que existeix i que és accessible en un lloc més o menys remot. I és gràcies a la segona de les eines que es pot arribar a la informació mitjançant el préstec interbibliotecari que permet usar directament el document físic o bé la seva reproducció (fotocòpia, microfilm, disquet d'ordinador, etc.).

La tasca del bibliotecari és la de posar a l'abast dels usuaris potencials totes aquestes possibilitats, l'ha de saber guiar en aquest entorn complex, es-

**«Cap biblioteca
no ha aconseguit
mai de satisfer
de manera
immediata
i satisfactòria
totes
les demandes
possibles»**

«La biblioteca no pot tenir un comportament passiu i ha de difondre els seus fons a través de les llistes de noves adquisicions»

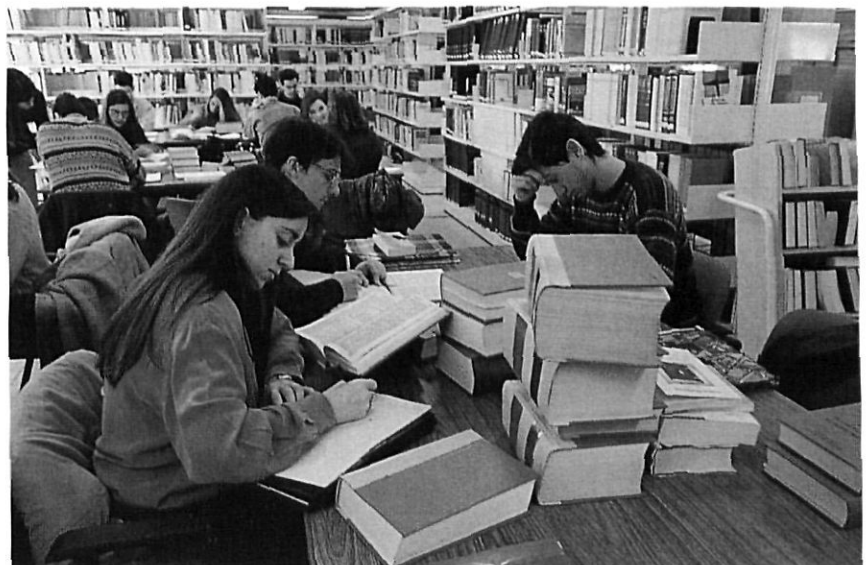

Ciències de l'Educació

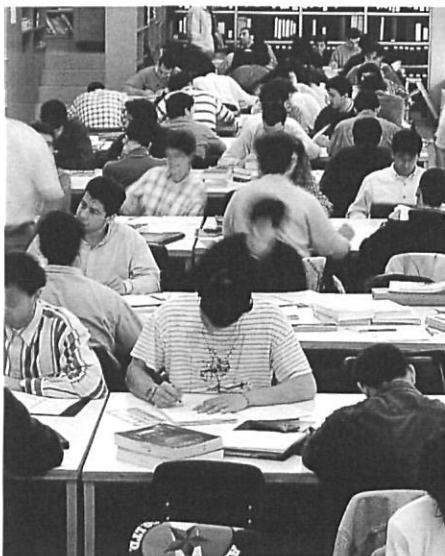
talviant temps –i diners– en les recerques ja que ell coneix perfectament el llenguatge documental i sap quins són els centres més adients que respondran les demandes dels investigadors. D'una manera paral·lela, a nivell intern, la biblioteca tampoc no pot tenir un comportament passiu i ha de difondre els seus fons a través de les llistes de noves adquisicions arribades, les bibliografies especialitzades generals o bé personalitzades segons criteris individuals (difusió selectiva de la informació), els butlletins de sumaris (fotocòpia dels sumaris de les revistes més importants que es reben) entre d'altres.

És fàcil d'entendre que tots aquests serveis bibliotecaris no es podrien dur a terme si abans no s'ha «treballat» la informació. Aquest camí comença amb l'adquisició dels documents, a vegades molt complexa i difícil per l'especialització i la raresa dels documents que es compren, amb un gran nombre de tasques administratives que s'han de seguir –un control estricte de despeses, adequació als pressupostos i transparència administrativa– i el seu processament tècnic (catalogació, classificació i la gestió del catàleg informatitzat). Aquests dos processos són els que consumeixen més temps, esforços i personal en una biblioteca, si bé la centralització i la informatització han permès alleugerir-los, tot escurçant al màxim els retards en el procés tècnic dels documents.

Altres tasques importants per a la consolidació d'un servei eficaç, i fortament interrelacionades amb les anteriors (en biblioteconomia és difícil, si no impossible, aïllar els processos que s'han d'executar), són, sense voler fer una

Dret

Escola Politècnica Superior.
A l'altra pàgina, Ciències
Empresarials.

Escola Universitària
d'Infermeria

relació exhaustiva, el control i manteniment del fons, vetllar pel correcte ús del préstec, la substitució dels documents malmesos per l'ús, la retirada del material obsolet (destruint-lo o bé emmagatzemant-lo en dipòsits adequats), assenyalar les mancances, detectar les necessitats dels usuaris, proposar les millores per corregir les deficiències, etc.

Ja hem vist, ni que sigui molt ràpidament, com hauria de ser una biblioteca universitària. Com és la de la Universitat de Girona? L'any 1992, quan es va crear a partir de les delegacions de la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat Politècnica de Catalunya, la biblioteca s'adeia a les característiques del centre: un fons reduït centrat principalment en satisfer les necessitats dels alumnes, sobretot els de primer cicle, amb alguns fons més desenvolupats que es corresponien a algunes àrees molt concretes. Però en la nova situació, la d'un centre d'ensenyament universitari global i autònom, s'havien de replantejar d'arrel la funció i els serveis de la biblioteca.

Ja abans de la data oficial de creació es treballava en el projecte de la nova biblioteca i es començaven a fer els primers passos. El primer, i potser el més oneros, era desenvolupar la infraestructura per adequar-la a la nova realitat i permetre un creixement harmònic que permetés arribar a assolir, sense grans distorsions, el nivell de qualitat òptim en les funcions i serveis que ha de prestar una biblioteca universitària.

Es va definir la Biblioteca de la Universitat de Girona com un ens únic amb diverses seus prestatàries de serveis distribuïdes a les diferents facultats i escoles. Aquest plantejament el podríem resumir dient que és una biblioteca de gestió centralitzada i de serveis descentralitzats.

L'explicació és senzilla. Si se centralitzen la majoria de les tasques tècniques s'estalvien despeses, personal i tràmits administratius. I com que s'han d'oferir els serveis a on es troben els usuaris, i hi ha diversos campus a la ciutat, era impensable unificar-los en un sol centre. Evidentment, aquesta opció tendeix a duplicar els fons, a incrementar el nombre de personal, a multiplicar les connexions a la xarxa informàtica...

En aquests moments els serveis (el que s'anomenen Unitats de Serveis a l'Usuari) estan distribuïts de la manera següent: al Campus de Barri Vell, Lletres, Pedagogia i Psicologia; al de Fontajau, Dret; al de Montilivi, l'Escola Politècnica Superior i Empresarials i, al centre de la ciutat, Ciències i Ciències de l'Educació. També hem d'esmentar Infermeria, en la seva seu actual de Puig d'en Roca, que des de setembre de 1994 forma part de la Universitat, i la Cartoteca i els Serveis Centrals, ubicats al Campus de Barri Vell.

Una biblioteca universitària mai no ha de ser una juxtaposició de fons especialitzats. Una solució a aquesta tendència va ser la creació del catàleg in-

Dades

Alumnes (curs 1994/1995):

Fac. de Ciències de l'Educació	1.371
Fac. de Lletres	1.205
Fac. Ciències Experimentals i de la Salut	1.008
Fac. de Ciències Econòmiques	1.917
Fac. de Dret	946
Escola Politècnica Superior	2.360
Infermeria	190
Doctorands	320

Total alumnes 9.585

Professors (curs 1994/1995): 681

Locals:

Unitats d'Atenció a l'Usuari	7
Superfície (m ²)	2.267

Fons:

Monografies (exemplars)	125.963
Publicacions periòdiques (títols)	2.527
Vídeos	600
Mapes (fulls)	11.030
Plànols	741
Projectes de fi de carrera	711
Tesis	214
CD-ROM	20
Micropublicacions	587

Ús de serveis:

Lectors	446.342
Préstecs	46.247
Préstec Interbibliotecari	
Hores d'obertura setmanals	74 h 30'
Consultes CD-ROM	2.400

Equipament:

Fotocopiadores (autoservei)	7
Lectors micropublicacions	3
Lectors CD-ROM	11
Punts d'opac	14
Punts d'accés a base de dades en línia	6

Nota: Agraïm a Antònia Boix, cap de Biblioteques de la Universitat de Girona, l'actualització de les dades d'aquest article.

formatitzat, que conté la referència de la totalitat del fons, la seva localització i la seva disponibilitat. El juliol de 1992 es van començar a introduir les dades corresponents a les noves adquisicions i, poc després, es va iniciar la conversió dels antics catàlegs manuals (les fitxes de cartolina) a suport informàtic. En aquests moments aquest catàleg recull més de la meitat del fons de llibres i la totalitat dels títols de publicacions periòdiques. Per tant, des de tots els terminals instal·lats a les Unitats de Serveis a l'Usuari, i a través d'un opac(2) d'ús molt simple, s'aconsegueix abastar la totalitat de la Biblioteca. I no només des de les sales de lectura. També s'hi pot accedir a través de la pròpia xarxa informàtica de la universitat, per Internet i també a la resta de les biblioteques universitàries catalanes(3).

Com a suport i increment d'informació s'han instal·lat a totes les Unitats de Serveis diversos lectors de bases de dades en cd-rom.

El següent pas és la creació d'una xarxa d'aquests cd-rom que permetrà l'ús de les bases de dades des de qualsevol punt informàtic. D'aquesta manera s'aprofitaran els recursos i se solucionaran els problemes que sorgeixen a partir de l'increment dels estudis interdisciplinaris i de la distància entre els campus.

Ja hem vist que la biblioteca gestiona els seus fons a través del catàleg propi i distribueix la informació dipositada en altres centres. Una altra missió és l'assessorament en la creació i en la gestió de bases de dades pròpies de la universitat, dotar-les d'una metodologia acceptada universalment i que siguin de fàcil explotació.

Fins ara hem parlat del contingut, del fons i dels serveis. Però també són importants, sovint vitals, els locals. Aquest any 1994 s'han inaugurat tres nous locals que substitueixen els antics (Barri Vell, Ciències i Empresarials) i se n'ha ampliat un (Dret).

La superfície total és, hores d'ara, de més de 2.000 m², lluny encara de les xifres que, tant a nivell estatal com internacional, s'han donat com a recomanables per a les biblioteques universitàries. Aquesta deficiència, juntament amb d'altres que encara afecten els serveis bàsics, la infraestructura informàtica que tot just ara s'està començant a desenvolupar o l'escassetat del fons, constitueixen un repte estimulant. La proporció dels pressupostos que la Universitat de Girona esmerça en la Biblioteca és alta i ben aviat, indubtablement, els serveis que podrà oferir es correspondran al centre universitari modern que tots desitgem.

Agustí-Marcel Estrader i Corcoy, cap de Procés Tècnic
de la Biblioteca de la UdG
(Octubre de 1994)